

УДК 343.23

ЩОДО ПРЕДМЕТА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ст. 267 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Ю. В. Рябченко, стажист-дослідник

Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Досліджено предмет злочину, передбаченого ст. 267 Кримінального кодексу України, а саме вибухові, легкозаймисті та їдкі речовини, а також радіоактивні матеріали. З огляду на бланкетність цієї норми проаналізовано численні нормативно-правові акти, а також різні доктринальні погляди щодо означеного предмета злочину.

Ключові слова: *злочин, предмет злочину, вибухові речовини, легкозаймисті речовини, їдкі речовини, радіоактивні матеріали.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі інноваційного розвитку науки, техніки й освіти широкого та інтенсивного застосування набувають різного роду джерела підвищеної небезпеки, збільшення їх потужності, створення нових видів речовин, техніки і технології, в тому числі з тими, вплив на довкілля яких є невивченим, а тому непередбачуваним. Це веде до зростання ризику настання тяжких наслідків при порушенні вимог безпеки поводження з ними, адже безвідповідальність, нехтування правилами безпеки тягнуть за собою трагічні події, такі як техногенні катастрофи з масовими людськими жертвами, великими економічними втратами та іншими тяжкими наслідками.

При розв'язанні цих складних проблем важливого значення набувають питання боротьби з порушеннями правил поводження з предметами, що належать до джерел підвищеної небезпеки, серед яких — легкозаймисті, їдкі, вибухові речовини і радіоактивні матеріали. Злочини, які вчиняються проти громадської безпеки, перетворюють життя і здоров'я людей; приватну, державну і комунальну власність на потенційні об'єкти спричинення різного ступеня шкоди.

Забезпечення загальної безпеки громадян, зокрема й засобами кримінального права, є одним з пріоритетних напрямів не тільки для окремо взятої держави, а й на міжнародному рівні в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз нормативно-правових актів та літературних джерел свідчить про те, що сутність предмета злочину, передбаченого ст. 267 КК України, ще не отримала комплексного правового дослідження.

Окремі питання відповідальності за порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами, а також порушення спеціальних правил безпеки збереження і

поводження із загальнонебезпечними предметами досліджували Л. Анісімов, В. Борисов, В. Владимиров, І. Горелік, М. Грінберг, П. Дагель, П. Даньшин, М. Єфімов, М. Загородников, А. Зелінський, О. Ігнатов, К. Карпович, В. Кириченко, М. Ковальов, І. Козаченко, Б. Куринов, І. Лановенко, Ю. Ляпунов, П. Матишевський, Н. Мірошніченко, А. Музика, Б. Протченко, І. П'ятницька, А. Сахаров, В. Смітєнко, В. Тихий, Ю. Ткачевський, Є. Фесенко, С. Яценко та ін. Водночас більшість з них досліджують або занадто широке коло питань, які стосуються складу злочину, передбаченого ст. 267 КК в цілому, або, навпаки, занадто вузьке, тобто такі, що стосуються окремих елементів предмета аналізованого складу злочину. Одні аспекти у цих дослідженнях висвітлено фрагментарно і не знайшли теоретичного обґрунтування; інші — залишаються спірними, і не тільки не вичерпали теми, а й поставили низку нових питань, які потребують подальшого перегляду, обмірковування, конкретизації, а багато проблем взагалі і не були відповідним чином теоретично обґрунтовані.

Це дає змогу стверджувати про необхідність подальшого вивчення та дослідження розглядуваної теми з метою підвищення ефективності застосування ст. 267 КК України.

Формулювання цілей. Основна мета статті полягає у глибокому і всебічному дослідженні предмета злочину, передбаченого ст. 267 КК України, наданні теоретичної допомоги працівникам правоохоронних органів, науковцям та громадянам у відмежуванні джерел, що становлять підвищену небезпеку і є предметом злочину, від інших речей матеріального світу.

Виклад основного матеріалу. Для вирішення питання про відповідальність за злочин, передбачений ст. 267 КК, розуміння його сутності і відмежування від суміжних складів необхідно дослідити особливості предмета злочину, який у цьому випадку є обов'язковою ознакою складу злочину. В законі зазначається, що до предмета цього злочину входять: вибухові, легкозаймісті та їдкі речовини, а також радіоактивні матеріали [2]. Всі названі елементи належать до джерел підвищеної небезпеки, а отже, є загальнонебезпечними речами, поводження з якими суворо контролюється державою [3]. Розглянемо окремо кожен з них.

Передусім складним є питання про визначення змісту поняття «вибухові речовини», а також відмежування його від понять «вибухові матеріали» та «боеприпаси». Так, в літературі можна зустріти думки про поєднання змісту терміна «вибухові матеріали» з його ж власними складовими: «вибухові речовини», «вибухові пристрої», «засоби вибуху», «засоби підриву», «вибухівка» тощо [4].

Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови [5] речовина — це якісне визначення матерії; те, з чого складається фізичне тіло. У свою чергу матеріал — це те, з чого виготовляють, виробляють, будують тощо.

З аналізу законодавства України та міжнародно-правових актів можна встановити, що найбільш уживаним є поняття «вибухові матеріали», яке використовується як у широкому, так і у вузькому значенні, у деяких випадках поняття «вибухові речовини» та «вибухові матеріали» вживаються як тотожні. Однак у більшості випадків ці поняття співвідносяться як частина і ціле. Наприклад,

– у п. 13 ч. 1 ст. 10 та абз. 1 п. 22 ст. 11 Закону України «Про міліцію» [6] йдеться про *вибухові матеріали та речовини*;

– у ст. 1 Гірничого закону України [7] — про *вибухові матеріали (речовини)*;

– у п. 2 Переліку видів майна, що не може перебувати у власності громадян, громадських об'єднань, міжнародних організацій та юридичних осіб інших держав на території України, затвердженому постановою Верховної Ради України від 17 червня 1992 р. «Про право власності на окремі види майна» [8] йдеться про *вибухові речовини*;

– у п. 2 Положення «Про дозвільну систему», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. № 576 [9] — про *вибухові матеріали і речовини*;

– у п. 7 Декларації Організації Об'єднаних Націй про суспільну безпеку від 12 грудня 1996 р. [10] — про *вибухові речовини, матеріали та їх компоненти* тощо.

Найбільш точно поняття «вибухові матеріали» (у вузькому значенні) визначено в п. 13. 1 відомчої інструкції «Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів», затвердженої наказом МВС України від 21 серпня 1998 р. № 622 [11], де «*вибухові матеріали*» (у вузькому розумінні як термін-опис [12]) — *це комплексний термін, який об'єднує в собі два терміни — «вибухові речовини» та «засоби ініціювання»*. [13].

Отже, першим складником комплексного поняття «вибухові матеріали» є «вибухові речовини». У тій самій інструкції «вибухові речовини» розглядаються як хімічні сполуки чи суміші, здатні під впливом зовнішнього імпульсу до самопоширення з великою швидкістю хімічної реакції: з утворенням газоподібних продуктів та виділенням тепла.

Існують також інші визначення цього поняття. Наприклад, у Наказі Міністерства екології та природних ресурсів України від 16 жовтня 2000 р. №165 «Про затвердження Переліку небезпечних властивостей та інструкцій щодо контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням» [14] наведено таку дефініцію:

Вибухові речовини — це тверді або рідкі речовини (чи суміш речовин), які самі по собі здатні до хімічної реакції з виділенням газів такої температури і

тиску і з такою швидкістю, що призводить до пошкодження оточуючих предметів. Таке визначення «вибухових речовин» подано й у ст. 1 Гірничого закону України від 6 жовтня 1999 р., де сказано, що «вибухові матеріали (речовини) — це хімічні сполуки або суміші речовин, здатні до вибуху (швидкого самопоширюваного перетворення з виділенням великої кількості тепла та утворенням газів)». Як бачимо, це стосується тільки поняття «вибухові речовини» і до поняття «вибухові матеріали» стосунку не має.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 р. № 941 «Про затвердження переліків допущених до виробництва і реалізації вибухових речовин промислового виготовлення та таких, що виготовляються в умовах самого підприємства, що здійснює гірничі роботи» [15] в Україні дозволений (контрольований МВС України та Державним комітетом з нагляду за охороною праці) обіг таких вибухових речовин.

1. Вибухові речовини промислового виготовлення, що допущені до виробництва та реалізації: гранулол марок А і Б; тротил лускований; грамоніт марки 79/21 ГС; грамоніт марки 79/21; грамоніт; амоніт 6ЖВ; амоніт 6ЖВ патронований; амоніт водостійкий: амоніт А, АВ; грамоніт А; грануліт АС-4, АС-8; грануліт-АСК; гелекс Р80-Р160 патронований; гелекс патронований II класу застосування; заряд накладний ЗКНВГ; заряд спеціальний сейсмічний ЗСВГ; заряд ініціатор лінійний; утленіт 10П; утленіт 13П, 13 П/1; іоніт; патрон ПІ 2 ЦБ-2М; детоніт М; утленіт Є-б; амоніт Т-19. АП-5 ЖВ; амоніт ВК-1; амоніт Ф-5; амонал; амонал М-10: речовина вибухова промислова ЗАРС-1, ЗАРС-1М; заряд ДЗС: тротил вторинний утилізований; шашка тротилова пресована прямокутна; шашка-детонатор для промислово-вибухових робіт; заряд кумулятивний ЗШ-67-1 50; порох для вибухових робіт «Біпори»; порох піроксиліновий для вибухових робіт; амоніт скельний № 1 (у тому числі на основі продуктів утилізації боєприпасів); порох димний; порох балістичний для вибухових робіт; заряд кумулятивний шнуровий марок від ШКЗ-1 до ШКЗ-6.

2. Вибухові речовини промислового виготовлення, що дозволені до реалізації (без виготовлення). ТЕН: октоген; гексоген.

3. Вибухові речовини, що виготовляються в умовах самого підприємства, яке здійснює гірничі роботи: грануліт КС-1; грануліт Д-5; грануліт ШР-1; грамоніт 79/21; акватол Т-20Г; малощільна вибухова суміш ігфаніт-М; матощільна вибухова суміш МВС-Н; грануліт А-б; грануліт-НМ; ігданіт; труборіз кумулятивний кільцеподібний зовнішній ТР ККН; труборіз кумулятивний кільцеподібний сідлоподібний ТР ККС; труборіз кумулятивний кільцеподібний підводний ТР ККП.

Таким чином, можна сформулювати дефініцію поняття «вибухові матеріали» у вузькому розумінні. *Вибухові матеріали (у вузькому розумінні як речі матеріального світу) — це компоненти (вибухові речовини та засоби ініціювання), з яких виготовляються вибухові пристрої.*

При функціональному розрізненні понять «вибухова речовина», «засіб ініціювання», «вибуховий пристрій» треба провести чітку межу. Отже, вибухова речовина як предмет злочину, передбаченого ст. 267 КК, є елементом вибухового матеріалу, з яким вона співвідноситься як частина і ціле. Вибухова речовина є тільки потенційно вибухонебезпечною, і вона призначена для вибуху тільки при застосуванні чи використанні вибухових пристроїв, причому в їх складі за допомогою засобів ініціювання.

Іншим суперечливим питанням є співвідношення понять «боєприпаси» та «вибухові речовини». Його вирішення можливе лише в тому разі, якщо зміст понять «боєприпаси» та «вибухові речовини» буде однозначно тлумачитися слідчими, суддями, експертами та іншими працівниками правоохоронних органів.

Вибухові речовини, як уже зазначалось, — це хімічні сполуки або суміші речовин, здатні в результаті певних зовнішніх впливів вибухати. За вибуховими властивостями і зумовленими ними сферами застосування вибухові речовини поділяють на ініціюючі (первинні), бризантні (вторинні), металні (порох, ракетне паливо) [16]. Деякі вибухові суміші горючих речовин з окислювачами використовуються як піротехнічні сполуки.

Ініціюючі вибухові речовини використовуються для спорядження капсулів-запальників, запальних трубок, підризних капсулів-детонаторів тощо, а бризантні (тротил, тетрил, нітрогліцерин тощо) застосовуються у вигляді сумішей.

Пленум Верховного Суду України в постанові від 8 липня 1994 р. № 6 «Про судову практику в справах про розкрадання, виготовлення, зберігання та інші незаконні діяння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» (абз. 3 п. 4) відніс до вибухових речовин порох, динаміт, тротил, нітрогліцерин та інші хімічні речовини, їх сполуки або суміші, здатні вибухнути без доступу кисню.

Згідно з переліком вибухових речовин військового спорядження, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 1995 р. № 880, до цих речовин також належать тротилові шашки, сигнальні міни, вогнепровідні та детонуючі шнури, капсулі-детонатори, електродетонатори, запали, електрозапали, запальні трубки і пластит.

«Боєприпаси» — це складне слово, утворене шляхом поєднання слів «бойові» та «припаси». Слово «бойові» стосується лише військової сфери діяльності, а слово «припаси» означає заготовлені про запас матеріали, необхідні для здійснення цієї діяльності. Отже, боєприпаси — це складова частина озброєння, безпосередньо призначена для ураження живої сили і техніки, руйнування споруд (укріплень) та виконання спеціальних завдань.

До боєприпасів належать усі стандартні вироби одноразової дії промислового виготовлення, спеціально призначені для ураження, руйнування енергією вибуху, що здійснюються за допомогою використання вогнестрільної зброї чи без неї. Залежно від призначення можна виділити боєприпаси основного, допоміжного та спеціального призначення.

Урахування наведеного вище дозволяє зробити певний висновок: поняття «боєприпаси» та «вибухові речовини» співвідносяться як загальне і часткове, адже вибухові речовини є обов'язковим компонентом боєприпасів. Тому з останніх завжди можна добути вибухові речовини [17].

Один і той самий предмет не може одночасно належати до боєприпасів і до вибухових речовин, як не можуть бути одночасно одними й тими самими предметами цінні папери і гроші, отруйні і сильнодіючі речовини, наркотичні засоби і психотропні речовини.

Наступним предметом злочину, передбаченого ст. 267 КК є радіоактивні матеріали.

Відповідно до ст. 1 Закону України від 11 січня 2000 р. «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії» [18] *радіоактивні матеріали* — це будь-які матеріали, які містять радіонукліди і для яких питома активність та сумарна активність вантажу перевищують межі, встановлені нормами, правилами та стандартами з ядерної та радіаційної безпеки. До радіоактивних матеріалів належать спеціальні розщеплювальні матеріали, радіоактивні відходи, радіоізотопні джерела іонізуючого випромінювання.

У ст. 1 Міжнародної конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму від 13 квітня 2005 р., ратифікованої Законом № 3533-ІУ від 15 березня 2006 р., зазначається, що «радіоактивним матеріалом» є ядерний матеріал та інші радіоактивні речовини, які містять нукліди, що самостійно розпадаються (процес, який супроводжується виділенням іонізуючого випромінювання одного або декількох видів, наприклад, альфа-випромінювання, бета-випромінювання, нейтронне випромінювання та гамма-випромінювання), та які можуть унаслідок своїх радіологічних властивостей або властивостей свого розподілу спричинити смерть, серйозне каліцтво або суттєву шкоду власності чи навколишньому середовищу.

Про поняття «радіоактивні матеріали» йдеться в ст. 265 КК: «джерела іонізуючого випромінювання, радіоактивні речовини і ядерні матеріали, що перебувають у будь-якому фізичному стані в установці або виробі чи в іншому вигляді і відносно яких діють спеціальні правила поводження з ними». Таким чином, законодавець не наводить загального визначення цього предмета злочинів, а обмежується переліченням різних видів радіоактивних матеріалів [24]. Для уточнення змісту цього поняття слід звернутися до чинних нормативних актів з питань ядерної та радіаційної безпеки.

Джерело іонізуючого випромінювання — це фізичний об'єкт, крім ядерних установок, який містить радіоактивну речовину, або технічний пристрій, який створює або за певних умов може створювати іонізуюче випромінювання (ст. 1 Закону України від 8 лютого 1995 р. «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» [19]). Під іонізуючим випромінюванням розуміється випускання зазначеними джерелами електромагнітних або корпускулярних променів. Таке положення закріплене у постанові Кабінету Міністрів України

від 4 серпня 1997 р. «Про створення Державного реєстру джерел іонізуючого випромінювання» [20].

Радіоактивна речовина — це речовина, яка створює або в певних умовах здатна створювати іонізуюче випромінювання (Наказ Міністерства екології та природних ресурсів «Про затвердження Інструкції щодо проведення радіаційного контролю транспортних засобів і вантажів у пунктах пропуску через державний кордон та на митній території України» від 15 травня 2000 р. № 27) [21].

Ядерні матеріали — це вихідні (уран, який містить ізотопи у тому співвідношенні, в якому вони є у природному урані; уран, збіднений на ізотопи 235; торій; будь-яка із зазначених речовин у формі металу, сплаву, хімічної сполуки або концентрату; будь-який інший матеріал, що містить одну або декілька із зазначених речовин у концентрації, встановленій нормами, правилами та стандартами з безпеки) або спеціальні (плутоній-239; уран-233; уран, збагачений ізотопами 235 і 233; будь-який матеріал, що містить одну або кілька із зазначених речовин) розщеплювальні матеріали (ст. 1 Закону України від 8 лютого 1995 р. «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» [19].

Крім того, до радіоактивних матеріалів належать так звані *побічні радіоактивні матеріали* — радіоактивні матеріали, які утворюються внаслідок роботи ядерних установок, а також при використанні радіаційних технологій у промисловості, сільському господарстві, медицині та наукових дослідженнях, і які можуть використовуватися повторно (Наказ Міністерства екологічної безпеки України, Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку звільнення радіоактивних відходів і побічних радіоактивних матеріалів від регуляційного контролю» від 17 листопада 1997 р. № 183/331) [22].

Також до таких предметів належать *радіоактивні відходи* — матеріальні об'єкти та субстанції, активність радіонуклідів або радіоактивне забруднення яких перевищує межі, встановлені діючими нормами, за умов, що використання цих об'єктів та субстанцій не передбачається (ст. 1 Закону «Про поводження з радіоактивними відходами» [23]. Наприклад, до джерел іонізуючого випромінювання належать автомашини, будівельні матеріали, побутові речі та інші предмети, які знаходяться в зоні відчуження після Чорнобильської катастрофи і радіоактивне забруднення яких перевищує межі, встановлені чинними нормами.

Крім зазначених речовин та матеріалів, предметом злочину, передбаченого ст. 267 КК, можуть бути легкозаймисті та їдкі речовини.

У КК України не дається визначення поняття «легкозаймисті речовини». В інших нормативно-правових актах, зокрема, у затверджених Наказом Міністерства транспорту України від 16 жовтня 2000 р. за № 567 Правилах безпеки та порядку ліквідації наслідків аварійних ситуацій з небезпечними вантажами при перевезенні їх залізничним транспортом [26], *легкозаймисті речовини і матеріали* — це горючі речовини і матеріали, які здатні займатися від короткочасного (до 30 с) впливу джерела запалювання з низькою енергією (полум'я сірника, іскра, сигарета, що жевріє, та ін.).

Легкозаймисті речовини характеризуються як речовини, що відрізняються порівняно невисокою температурою займання або здатністю займатися від контакту з киснем повітря, водою чи при дії інших чинників. До них належать: бензин, керосин, спирт, ефір, фосфор, ацетон, метанол, селітра та ін. Вважається, що легкозаймисті речовини схильні до самозаймання від контакту з киснем повітря, водою або при дії інших чинників (селітра, фосфор, бензин, керосин, ефір тощо).

Легкозаймисті речовини — це тверді, рідкі, газоподібні та пилоподібні речовини, здатні спалахувати внаслідок дії незначних чинників. До них належать: самозаймисті речовини, які загоряються внаслідок контакту з атмосферним киснем, водою, іншими окислювачами (білий фосфор, металевий натрій, сірка і под.); речовини, які загоряються від дії удару, стиснення (як правило, газу). Легкозаймистими є деякі вибухові речовини: рідини з температурою спалаху парів до 28 °С включно; інші речовини (частіше рідини) з температурою спалаху не більше 61 °С. Таким чином, легкозаймистими вважаються речовини, здатні горіти внаслідок підвищення їх температури, іскри, інших чинників, тобто без ініціювання зовнішнім полум'ям. Тим більше вони загоряються внаслідок дії термічних чинників. Для таких речовин характерним є швидкий процес горіння при впливі необхідної температури. Це й зумовлює особливу небезпеку відповідних предметів та необхідність дотримання щодо них спеціальних правил перестороги. Визначення поняття «їдкі речовини» у законодавстві не міститься. Існують доктринальні визначення їдких речовин — як таких, що виконують хімічну роз'їдаючу, руйнівну дію при потрапленні їх на живі організми або на речі. До них належать різні сильні неорганічні кислоти (соляна, сірчана, азотна, оцтова), негашене вапно, формалін, нашатирний спирт, крезол тощо. До їдких речовин належать ті, які швидко вступають у хімічну реакцію з іншими матеріалами, роз'їдаючи їх, — подразнюють чи знищують живі тканини, розчиняють чи змінюють структуру більшості неорганічних речовин. Це всі види кислот та лугів (сірчана кислота, їдкий натр, негашене вапно тощо). Предметом аналізованого злочину відповідна кислота чи луг можуть бути визнані лише тоді, коли з урахуванням її концентрації та кількості, фізичного стану, використуваної тари речовина здатна заподіяти шкоду громадській безпеці. Наприклад, не можуть бути віднесені до їдких речовин, за незаконні дії з якими настає кримінальна відповідальність, харчові розчини оцтової кислоти, луги, які входять до складу косметичних засобів [27].

Висновки. Побудова правової держави в Україні неможлива без комплексного дослідження дискусійних питань у науці кримінального права, до яких належить і предмет злочину, передбаченого ст. 267 КК. Оскільки предмет є обов'язковою ознакою досліджуваного складу, без його правильного розуміння є неможливою й вірна кваліфікація діяння. Природа легкозаймистих, їдких, вибухових речовин та радіоактивних матеріалів полягає в тому, що вони є джерелами підвищеної небезпеки для життя і здоров'я людей, майна та

довкілля. Ця внутрішня, притаманна їм здатність знищення, пошкодження навколишнього середовища, тобто володіння уражаючим ефектом, є їх об'єктивною і основною ознакою. Тому вони мають бути придатними для спричинення руйнувань, пошкодження, знищення оточення, мати властивості ураження людини, спричинення їй смерті чи тілесних ушкоджень, значної майнової шкоди. Якщо ознаків придатності ці предмети не мають, поводження з ними не може спричинити шкоду громадській безпеці, отже, кваліфікувати діяння як злочин, передбачений ст. 267 КК України, не можна. Саме тому теоретичне розроблення питань, що виникають стосовно предмета злочину, має бути глибоким і всебічним.

Розглянуті нами питання не охоплюють та й не можуть охопити всього різноманіття такої комплексної проблеми, якою є проблема предмета злочину розглядуваного складу. Викладене свідчить про те, що, незважаючи на те що зазначеній проблемі присвячено чимало досліджень, багато її аспектів потребують подальшого розроблення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. — 7-ме вид., переробл. та доповн. / за ред. М. І. Мельника. М. І. Хавронюка. — К. : Юрид. думка, 2010. — 1288 с.
2. Тихий В. П. Актуальні питання застосування і вдосконалення кримінально-правових норм про відповідальність за злочини проти громадської безпеки / В. П. Тихий // Право України. — 2010. — № 9. — С. 25–30.
3. Підпригора І. С. Типологія терміна «вибухові матеріали» / І. С. Підпригора // Вісн. Запорізь. юрид. ін-ту. 2002. — № 3 (24). — 2003. — С. 118–126.
4. Михайлов М. А. Застосування вибухотехнічної інформації зі злочинними намірами / М. А. Михайлов // Бюл. МВС України з обміну досвідом роботи. — 2001. — № 3, — С. 7–9.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови. — К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. — С. 1029.
6. Про міліцію : Закон України від 25.12.1990 р. // Відом. Верхов. Ради УРСР. — 1991. — № 4. — Ст. 20.
7. Гірничий закон України від 06.10.1999 р. // Відом. Верхов. Ради УРСР. — 1999. — № 50 — Ст. 433.
8. Про право власності на окремі види майна : постанова Верховної Ради України від 17.06.1992 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1992. — № 35. — Ст. 517.
9. Іменем закону. — 1992. — № 44.
10. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.nau.kiev.ua>. — konven.d32
11. Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів : Наказ МВС України від 21 серпня 1998 р. // Офіц. вісн. України. — 1998. — № 42.

12. Суперанская А. В. Общая терминология: Вопросы теории / А. В. Суперанская, Н. В. Подольская, Н. В. Васильева. — М., 1989. — С. 97–100.
13. Репешко П. И. К вопросу об уголовно-правовом и криминалистическом определении взрывчатых веществ / П. И. Репешко // Актуальные вопросы судебной экспертизы и криминалистики на современном этапе судебно-правовой реформы: сб. науч.-практ. матер. (к 75-летию основания Харьк. НИИ судебных экспертиз). — 1998. — С. 90–92.
14. Про затвердження Переліку небезпечних властивостей та інструкцій щодо контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням : наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 16 жовтня 2000 р. // Офіц. вісн. України. — 2000. — № 45.
15. Збірник урядових нормативних актів України. — 2000. — № 20.
16. Горст А. Г. Пороха и взрывчатые вещества / А. Г. Горст — М., Машиностроение, 1972. — С. 208.
17. Белоконов В. Співвідношення понять «боєприпаси» і «вибухові речовини» в кримінальному праві / В. Белоконов // Право України. — 1997. — № 2. — С. 27–31.
18. Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії : Закон України від 11.01.2000 р. // Офіц. вісн. України. — 2000. — № 7. — Ст. 242.
19. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон України від 08.02.1995 р. // Закони України. — К., 1995. — Т. 8. — С. 42.
20. Про створення Державного реєстру джерел іонізуючого випромінювання : постанова КМ від 04.08.1997 р. / Офіц. вісн. України. — 1997. — № 32. — С. 6–11.
21. Про затвердження Інструкції щодо проведення радіаційного контролю транспортних засобів і вантажів у пунктах пропуску через державний кордон та на митній території України : наказ Міністерства екології та природних ресурсів від 15.05.2000 р. // Офіц. вісн. України. — 2000. — № 28. — Ст. 118.
22. Про затвердження Порядку звільнення радіоактивних відходів і побічних радіоактивних матеріалів від регуляційного контролю : наказ Міністерства екологічної безпеки, Міністерства охорони здоров'я від 17.11.1997 р. // Офіц. вісн. України. — 1997. — № 50. — С. 282–288.
23. Про поведження з радіоактивними відходами : Закон України від 30.06.1995 р. // Закони України. — К., 1997. — Т. 9. — С. 98.
24. Плева К. В. Поняття радіоактивних матеріалів як предмета злочину проти громадської безпеки / К. В. Плева // Проблеми відповідальності за злочини проти громадської безпеки за новим Кримінальним кодексом України : матер. міжнар. наук.-практ. семінару, 1–2 жовт. 2002 р., м. Харків. — 2003. — С. 277–281.
25. Бантишев О. Кримінальна відповідальність за незаконне поведження з радіоактивними матеріалами / О. Бантишев // Юрид. радник. — 2005. — № 3. — С. 98–100.
26. Правила безпеки та порядку ліквідації наслідків аварійних ситуацій з небезпечними вантажами при перевезенні їх залізничним транспортом : наказ Міністерства транспорту України від 16.10.2000 р. // Офіц. вісн. України. — 2000. — № 49. — С. 196, Ст. 2145.
27. Пономаренко Ю. А. Порушення правил поведження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами / Ю. А. Пономаренко // Юрид. меридіан. — 2006. — № 2. — С. 56.

**ПРЕДМЕТ ПРЕСТУПЛЕНИЯ, ПРЕДУСМОТРЕННОГО
СТ. 267 УГОЛОВНОГО КОДЕКСА УКРАИНЫ**

Рябченко Ю. В.

Исследован предмет преступления, предусмотренного ст. 267 Уголовного кодекса Украины, а именно: взрывчатые, легковоспламеняющиеся и едкие вещества, а также радиоактивные материалы. Исходя из бланкетности данной нормы, проанализированы многочисленные нормативно-правовые акты, а также различные доктринальные взгляды относительно обозначенного предмета преступления.

Ключевые слова: Преступление, предмет преступления, взрывчатые вещества, легковоспламеняющиеся вещества, едкие вещества, радиоактивные материалы.

**THE SUBJECT OF CRIME PROVIDED
IN ART. 267 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE**

Ryabchenyuk Y. V.

Studied the subject a crime under Art. 267 of the Criminal Code of Ukraine (hereinafter — CC), namely, explosives, flammable and corrosive substances and radioactive materials. On the basis of the investigated blanket rules, analyzed numerous regulations, as well as a variety of doctrinal views on the subject of a designated offense.

Keywords: crime, the subject of crime, explosive substances, flammable substances, corrosive substances, radioactive materials.